

Dan štednje i blagdan Svih svetih možda nisu slučajno susjedi u kalendaru. Ipak, iako su odvojeni jer obilježavaju kraj jednog i početak drugog mjeseca oni su zapravo veza naše prošlosti kao determinanta naše budućnosti.

U svojoj knjizi „Ekonomska politika za 1994. godinu“ problemu privatizacije posvetio sam zadnju stranicu gdje je moguće identificirati misao kako nam naši preci nisu ostavili bogatstvo da ga potrošimo, već da ga sačuvamo i eventualno uvećamo za buduće generacije. Bogatstvo koje smo naslijedili izvoriste je našeg današnjeg bogatstva. Na žalost, tzv. privatizacija izvršena je na krajnje nepošten način. Glavni krivci su članovi Sabora u vrijeme donošenja sramnih zakona o privatizaciji.

Podimo redom.

Naše bogatstvo nije ništa drugo do li kumulativ štednje tijekom našeg života uvećano za nasljeđeni dio bogatstva od naših predaka. Tako vaši mjesečni neutrošeni prihodi predstavljaju vašu štednju. Kada trošite više nego što imate, vi se zadužujete i ostvarujete negativnu štednju. Štednja u poduzeću predstavlja zadržan profit. Opet imamo bogatstvo koje se sastoji od kumulativa zadržanih profita uvećane za iznos početnog kapitala. Kada ostvarujete gubitke vaš se kapital smanjuje. U slučaju države kada proračunski prihodi nisu dostatni da pokriju proračunske rashode vi imate negativnu štednju. Na žalost, negativna štednja državnog proračuna je temeljno obilježje od osnutka Lijepe naše. I konačno zemlja u cijelini, Lijepa naša, ukoliko ima deficit na računu platne bilance ostvaruje negativnu štednju koju pokriva prodajom nacionalnog bogatstva ili povećanjem kreditne zaduženosti prema inozemstvu. Izvršni organ je Vlada, pa, prema tome, najznačajniji deficiti u Lijepoj našoj su uvijek vezani uz vlast koja nas uporno uvjerava kako će sutra biti bolje. Poznato je pozivanje J. M. Keynesa na priču „Alica u zemlji čudesa“ gdje se obećava prekmuz sutra, ali ne i danas. Tako je to kada se ignorira „sedam debelih i sedam mršavih krava“.

Internacionalizacija bankarskog sustava rezultirala je dolaskom strane štednje kako bi se ista upotrijebila za finalnu potrošnju, građana i države, a ne za investicije u produktivne svrhe. To se lijepo vidi iz strukture kredita početkom devedesetih i danas. Kako je kapacitet kreditnog tržišta u izravnoj vezi sa stanjem u gospodarstvu to prisutna višegodišnja depresija smanjuje kapacitet kreditnog tržišta što se lijepo vidi u ponašanju banaka kćeri koje smanjuju iznos kreditnog zaduženja prema bankama majkama. Tako smo u euforiji živili iznad naših mogućnosti, negativna štednja, pa nam je presuđeno u narednom razdoblju platiti cijenu naše nerazumnosti i živjeti daleko ispod naših materijalnih mogućnosti. Ono što smo potrošili od nasljeđenog

bogatstva predstavlja neodgovorno ponašanje prema našim budućim generacijama. Međutim, nemojmo se zavaravati, naša bahatost se nije zaustavila na rasprodaji, mi smo ispisali mjenica budućim generacijama u vrijednosti godišnjeg bruto proizvoda. To krajnje nedopustivo ponašanje jasno pokazuje kako smo neodgovorni prema našim precima koje, gotovo bi se moglo reći, licemjerno posjećujemo danas. Tragično je to stanje našeg duha kojem se ne nadzire kraj.

Dugo sam razmišlao imam li pravo napisati ove rečenice. Kao što je vidljivo skupio sam potrebnu dozu hrabrosti, ili ako hoćete drskosti, i opisao što bi političari, ali i mi pojedinci, morali vidjeti u zrcalu kada se pogledamo na današnji dan.

Priznati krivnju, a ne mjenjati se znači dodatno podcijenjivati naše pretke koji su, u daleko težim okolnostima, štedjeli smanjujući svoj ionako nizak životni standard kako bi nama bilo bolje. Nadalje, imamo li pravo našim unucima ponuditi lošije sutra nego što su nam ostvaili naši najmiliji.

Tako su štednja i današnji blagdan poveznice naše prošlosti i naših predaka, s jedne strane, te, s druge strane, ocijena nas i našeg ponašanja kao, s treće strane, determinanta moguće bolje budućnosti naših unuka. Sve je u sadašnjosti koja nije ništa ako nemamo u vidu njezino ishodište, prošlost, i pravac kuda idemo, budućnost.